

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 listopada 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Zbigniew Kapiński (przewodniczący)
SSN Antoni Bojańczyk (sprawozdawca)
SSN Stanisław Stankiewicz

w sprawie **K.H.**,
skazanego z art. 207 § 1 k.k.
po rozpoznaniu w dniu 26 listopada 2024 r. w Izbie Karnej,
na posiedzeniu bez udziału stron (art. 535 § 5 k.p.k.),
kasacji wniesionej na korzyść skazanego przez Prokuratora Generalnego
od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku
z dnia 22 marca 2024 r., sygn. akt V Ka 2339/23
zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego Gdańsk-Północ w Gdańsku
z dnia 4 września 2023 r., sygn. akt II K 1583/22

uchyla wyrok w zaskarżonej części, tj. jego pkt I *tiret* pierwsze w zakresie orzeczenia środka karnego w postaci zakazu zbliżania się do pokrzywdzonego i przekazuje sprawę w tym zakresie Sądowi Okręgowemu w Gdańsku do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Antoni Bojańczyk Zbigniew Kapiński Stanisław Stankiewicz

UZASADNIENIE

K. H. został oskarżony o to, że w okresie od lutego 2014 r. do 31 lipca 2021 r. w G. przy ul. X.Y. nęcał się psychicznie i fizycznie nad żoną K. H. poprzez wszczynanie bez wyraźnego powodu awantur domowych, podczas których krzyczał, wyzywał, krytykował, poniżał, naruszał jej nietykalność cielesną poprzez popychanie, uderzanie pięściami po brzuchu i całym ciele, a także w tym samym miejscu, nie wcześniej niż od 2013 r. i nie później niż do 31 lipca 2021r. znęcał się psychicznie i fizycznie nad małoletnim pasierbem X.Y., pozostającym w stałym stosunku zależności, poprzez wszczynanie bez wyraźnego powodu lub z błahych powodów awantur domowych, podczas których krzyczał, wyśmiewał, ubliżał, krytykował, słownie wyrzucał z domu, zaniżał jego poczucie własnej wartości, naruszał jego nietykalność cielesną poprzez uderzanie, popychanie, kopanie w pośladki i kręgosłup, uderzanie pasem lub kablem po rękach i pośladkach, tj. o czyn z art. 207 § 1 k.k. (*k. 163-164 akt sprawy II K 1583/22*).

Wyrokiem Sądu Rejonowego Gdańsk-Północ w Gdańsku z dnia 4 września 2023 r., sygn. akt II K 1583/22, K.H. został uznany za winnego popełnienia zarzucanego mu w akcie oskarżenia czynu, który zakwalifikowano jako występki z art. 207 § 1 k.k. i za to, przy zastosowaniu art. 37a § 1 k.k., na podstawie art. 207 § 1 k.k. w zw. z art. 34 § 1 i § 1a pkt 1 k.k. w zw. z art. 35 § 1 k.k. wymierzono mu karę roku ograniczenia wolności, polegającą na obowiązku wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 godzin w stosunku miesięcznym (*pkt I*) oraz na podstawie art. 34 § 3 k.k. w zw. z art. 72 § 1 pkt 6b k.k. zobowiązano go do uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie (*pkt II*), a także rozstrzygnięto w przedmiocie kosztów postępowania (*pkt III i IV*) (*k. 254 akt sprawy II K 1583/22*).

Po rozpoznaniu apelacji wniesionej przez prokuratora, Sąd Okręgowy w Gdańsku wyrokiem z dnia 22 marca 2024 r., sygn. akt V Ka 2339/23, */pkt II* zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że na podstawie art. 41a § 2 k.k. orzekł wobec oskarżonego K.H. środek karny w postaci zakazu zbliżania się do pokrzywdzonego X.Y.. na odległość mniejszą niż 50 metrów (*tiret pierwsze*), na podstawie art. 46 § 1 k.k. zasądził od oskarżonego na rzecz pokrzywdzonych K.H. i X.Y.. po 1.500 zł tytułem częściowego zadośćuczynienia za wyrządzoną przestępstwem krzywdę (*tiret*

drugie) zaś /pkt III/ w pozostałej części zaskarżony wyrok utrzymał w mocy. Sąd rozstrzygnął ponadto w przedmiocie kosztów sądowych /pkt III i IV/ (k. 296-297 akt sprawy II K 1583/22)

Od powyższego wyroku kasację na korzyść skazanego wniósł Prokurator Generalny. Zaskarżył go w części zmieniającej orzeczenie o karze, w zakresie rozstrzygnięcia o środku karnym z art. 41a § 2 k.k. (pkt I, *tiret* pierwsze części dyspozytywnej) i zarzucił rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa materialnego, a mianowicie art. 41a § 2 k.k., polegające na jego nieprawidłowym zastosowaniu jako podstawy prawnej orzeczenia zakazu zbliżania się do pokrzywdzonego X.Y., podczas gdy przypisany skazanemu występki z art. 207 § 1 k.k. nie stanowi przestępstwa przeciwko wolności seksualnej lub obyczajności, określonego we wskazanym przepisie, za które sąd ma obowiązek orzec środki karne, gdzie jednocześnie z rażącym naruszeniem przepisów prawa materialnego, a mianowicie art. 43 § 1 k.k. w zw. z art. 41a § 1 k.k. w zw. z art. 39 pkt 2b k.k., Sąd Okręgowy w Gdańsku orzekł wobec K.H. środek karny w postaci zakazu zbliżania się do pokrzywdzonego X.Y. na odległość mniejszą niż 50 metrów bez wskazania okresu obowiązywania tego środka, podczas gdy przepis art. 43 § 1 k.k. wskazuje, że zakazy wymienione w art. 39 pkt 2 - 2b k.k. orzeka się w latach, od roku do lat 15, co obliguje sąd do określenia czasookresu obowiązywania środka karnego.

W konkluzji kasacji skarżący wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy w tym zakresie Sądowi Okręgowemu w Gdańsku do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Kasacja jest oczywiście zasadna, stąd jej rozpoznanie i uwzględnienie na posiedzeniu w trybie przewidzianym w przepisie art. 535 § 5 k.p.k.

Bez wątpienia w przedmiotowej sprawie doszło do rażącej i mającej istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku obrazy zarówno art. 41a § 2 k.k. w podstawie prawnej orzeczenia środka karnego, jak i art. 43 § 1 k.k. w zw. z art. 41a § 1 k.k. w zw. z art. 39 pkt 2b k.k. w treści środka karnego.

Odnosząc się do pierwszego ze wskazanych naruszeń (obrazy art. 41a § 2 k.k.), należy zgodzić się z Autorem kasacji, że zastosowanie przez sąd odwoławczy

w zaskarżonym wyroku w części dotyczącej orzeczenia o karze mającej charakter reformatoryjny przepisu art. 41a § 2 k.k. jako podstawy prawnej orzeczenia środka karnego w postaci zakazu zbliżania się do pokrzywdzonego X.Y.. na odległość mniejszą niż 50 metrów (*tiret* pierwsze), stanowiło postąpienie niewłaściwe, nieprawidłowe. Zgodnie z treścią ww. przepisu, „sąd orzeka zakaz przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, kontaktowania się z określonymi osobami, zbliżania się do określonych osób lub opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu, jak również nakaz okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym, w razie skazania na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej lub obyczajności. Zakaz lub nakaz może być połączony z obowiązkiem zgłaszania się do Policji lub innego wyznaczonego organu w określonych odstępach czasu, a zakaz zbliżania się do określonych osób - również kontrolowany w systemie dozoru elektronicznego”. Przepis ten ma zatem charakter obligatoryjny, stanowi o obowiązku („sąd orzeka”) orzeczenia jednego z wymienionych w nim środków karnych, w tym zakazu zbliżania się do określonej osoby, w razie skazania na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej lub obyczajności. K.H., nie został jednak skazany ani na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania ani za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej lub obyczajności, lecz za występki z art. 207 § 1 k.k. na karę ograniczenia wolności (zob. wyżej cytowany wyrok Sądu Rejonowego Gdańsk-Północ w Gdańsku z dnia 4 września 2023 r., sygn. akt II K 1583/22). W tej sytuacji, jak trafnie wskazuje skarżący, podstawę prawną orzeczenia fakultatywnego środka karnego powinien stanowić przepis art. 41a § 1 k.k., w którym ustawodawca określił katalog przestępstw, których przypisanie sprawcy umożliwia sądowi orzeczenie zakazów lub nakazów, w tym zakazu zbliżania się do określonych osób. Przestanką zastosowania fakultatywnego środka karnego, orzeganego na podstawie art. 41a § 1 k.k. jest m.in. skazanie za umyślne przestępstwo z użyciem przemocy, w tym zwłaszcza przemocy wobec osoby małoletniej. Przypisany K.H. występki z art. 207 § 1 k.k. popełniony z użyciem przemocy również na szkodę małoletniego X.Y.. spełnia kryteria określone w treści przepisu art. 41a § 1 k.k., dlatego to ten przepis powinien zastosować sąd odwoławczy. Nieprawidłowe

zastosowanie w podstawie prawnej orzeczenia środka karnego w postaci zakazu zbliżania się do pokrzywdzonego przepisu art. 41a § 2 k.k., stanowi rażące uchybienie ww. przepisowi prawa karnego materialnego wskazanemu w zarzucie *petitum* kasacji.

Co zaś się tyczy drugiego z naruszeń (obraży art. 43 § 1 k.k. w zw. z art. 41a § 1 k.k. w zw. z art. 39 pkt 2b k.k.), to przypomnieć należy, że w myśl art. 43 § 1 k.k., zakazy wymienione w art. 39 pkt 2-2b i 3 k.p.k., a więc również zakaz zbliżania się do określonych osób, orzeka się w latach, od roku do lat 15 i czyni się to w wyroku. Skoro w przedmiotowej sprawie sąd odwoławczy w pkt. I *tiret* pierwsze części dyspozytywnej zaskarżonego wyroku, choć na błędnej podstawie prawnej art. 41a § 2 k.k. orzekł wobec K.H. środek karny w postaci zakazu zbliżania się do pokrzywdzonego X.Y.. na odległość mniejszą niż 50 metrów, to powinien był uwzględnić treść wskazanych wyżej przepisów i określić czasokres obowiązywania orzeczonego zakazu. Pominięcie ustawowego wymogu określenia czasu trwania zakazu wymienionego w art. 39 pkt 2b k.k., wykluczającego możliwość jego precyzowania przy wykorzystaniu dyspozycji art. 105 k.p.k., art. 13 § 1 k.k.w. czy zasady *in dubio pro reo* (art. 5 § 2 k.p.k.), uznać należało za rażące uchybienie przepisom prawa karnego materialnego wskazanym w zarzucie *petitum* kasacji, a w konsekwencji – uwzględnić zawarty w kasacji wniosek. Zgodzić się przy tym należy z utrwalonym już w orzecznictwie poglądem, że domaganie się określenia czasu trwania środka karnego w sytuacji, gdy w wyroku okres ten nie został określony, jest działaniem na korzyść oskarżonego, bowiem brak określenia czasu sprawia, iż orzeczony środek obowiązywałby bez żadnych ograniczeń czasowych, bezterminowo (zob. np. wyroki SN: z dnia 14 października 2014 r., III KK 125/14 czy z dnia 30 marca 2015 r., II KK 75/15).

Z tych przyczyn, konieczne było uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania. W postępowaniu ponownym Sąd ten zobligowany będzie do zastosowania prawidłowych przepisów prawa w zakresie orzeczenia środka karnego w postaci zakazu zbliżania się do pokrzywdzonego oraz przestrzegania określonych ustawowo granic wymiaru omawianego środka karnego. Ponadto, Sąd uważał będzie na kierunek kasacji i okoliczność, że zakaz zbliżania się do pokrzywdzonego

obowiązuje względem oskarżonego już od uprawomocnienia się orzeczenia (art. 43 § 2 k.k.). Stosownie zaś do art. 538 § 1 k.p.k. z chwilą uchylenia wyroku wykonanie środka karnego ustaje, a środek karny już wykonany zalicza się odpowiednio na poczet nowo orzeczonego środka karnego. A *maiori ad minus*, okres, w jakim doszło już do wykonania przez skazanego przedmiotowego zakazu należy zatem zaliczyć mu na poczet ponownie orzeczonego środka tego rodzaju (por. wyrok SN z dnia 17 grudnia 2020 r., I KK 170/20, LEX nr 3168903).

Antoni Bojańczyk Zbigniew Kapiński Stanisław Stankiewicz

[WB

[ał]]